

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGIEGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz),

a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos, e. titkárhoz)
czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Áron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Nagy Ferencz**,
Szabó Samu, **Szentgyörgyi József**.

Olcsó pénzt a kisbirtokosnak.

II.

Hogy a „Magyar kisbirtokosok országos földhitelegyesülete” által kért és lapunk mult számában közlött kiváltságokat kormányunk egytől egyig megadhatja-e, abban uralkodó pénzvizonyaink mellett jogosan kételkedünk; másrészt kivált a jelzálogkölcsönöskkel szemben, melyek három évtizeden keresztül törlesztetnek, nem tekinthetjük az egyszer mindenkorra fizetendő bélyeget vagy a két-háromszor előforduló postabért valami felette súlyos terhenek — csak a kamatláb legyen alacsony, a többi költség az egyesület üdvös szervezete mellett alig lesz számba vehető.

Az alapszabály — a mely jelenleg még mint tervezet áll előtünk. XX fejezetet és 269 paragrafust tartalmaz! Megvalljuk, hogy ezen tetemes szám első tekintetre ijesztő hatást gyakorol, de másrészt a complicált intézmény bő részletezést is igényel. E tekintetben különben a gyakorlat mint leg-hivebb tanácsadó fog szolgálhatni a miután a közgyűlésnek joga van az alapszabályok módosítása s változtatására (35. § e) pontja) a segítség is nagyon egyszerű

Az egyesület célja a földmivelés emelése tekintetéből a kisebb földbirtokot egyesületi uton a kölcsönösség és egyetemleges jóállás alapján biztos hitelképességre emelni, saját tőkeképzés és idegen tőkék felvétele által a mezőgazdaság vezetésére és

beruházására szükséges tőkét saját tagjai részére megszerezni, melynek elérésére vidéken országszerte az önszegély elvére fektetett mezőgazdasági előlegegyletek, Budapesten pedig központi intézet alapittatik. — Az egyesület tagjai: alapító és rendes tagok. Alapítók azon hazafiak, községek és más erkölcsi testületek, kik 500 frt alapítványt tesznek, melynek legalább 10 %-a készpénzben befizetendő, az alapítványok bekebelezés, kezesség vagy értékpapírok által biztosítandók. Letehető 50 frtos részalapítvány is, mely tizedalapítványnak neveztetik. Az alapítók haszonosztalékban nem részesülnek, hanem a befizetett készpénz összeg után 5 %-os kamatot huznak. Az alapítványok visszafizetése megkezdődik, mihelyest a tartaléktőke saját értékei — az országos alapon kívül — 500.000 forintot elértek és ha ezen felül a tartalékalapban 10 %-nak megfelelő növekedés állott be.

Az egyesület rendes tagjai az általa alapított mezőgazdasági előlegegyletek, rendes tagjaik egyetemével kiknek érdekében alapittatik voltaképen az egyesület Már létező azonos alapelvek szerint működő vidéki népbankok, hitelegyek s az a mennyiben önként jelentkeznek az egyesületbe beléphetnek. A végeztél az hogy az ország minden vidékén, sőt lehetőleg minden népesebb községében mezőgazdasági előlegegylet jöjjön létre. — Az egyesület vagyonát és forgalmi tőkéjét képezik a befizetett alapítványok, a tartalékalap, a netáni or-

szágos segély, az egyesületnél gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék, a pénzbetételek, a pénzkészlet elhelyezése után nyert kamat és a szövetségi egyletektől befolyó tőkefelesleg.

Az egyesület közgei: az alapítók tanácskozmánya, az egyesületi közgyűlés, az elnökség, a felügyelő bizottság, az igazgató tanács és a szövetségi egyletek igazgató bizottságai. Az alapítók tanácskozmánya idővel önként megszűnik, ha az alapítók — ötöt kivéve — kiléptek, vagy a ki nem vont alapítványi készpénzrészletek összege 25,000 frtra leszállt.

Az egyesület a gazdaság vezetésére forgalmi tőkéül szükségelt rövid lejáratú előlegeket személyi hitel vagy biztosíték mellett szolgáltat ki, gyümölcsözteti a nála elhelyezett és a tartalékalap növelésére szánt betéteket és elfogad végre pénzbetéteket folyó számlákra, pénztári jegyekre és betéti könyvecskékre. Legfőbb működését azonban az egyletnek a törlesztési jelzálogkölesönök veszik igénybe, melyekkel kissé tüzetesebben kell foglalkoznunk. Az egyesület kölcsönököt ad záloglevelekben telekkönyvezett földbirtokra és szőlőre ott, hol ez utóbbi hasznot hajtó és főtermelési ágat képez. 200 frtnál kisebb törlesztési jelzálogkölesön nem adatik, ezen minimumra nézve többen is csoportosulhatnak, a kölcsönök 100 frttal osztható összegekben adatnak, maximális összeg ugy látszik meghatározva nincs. A kölcsön a föld alapszabályszerű értékének 50 %-át, szőlőnél pedig 25 %-át tul nem haladhatja. A földbirtok becsértéke meghatározásánál a tiszta földadó (a pótlékokat ide nem értve) százszoros és a katasterjövedelem huszszorosának átlaga szolgál mértékül. Azonkívül mindkét félnek jogában áll a megbeesültetés is. A kölcsönkérés az illető előleg-egylet útján és ajánlata mellett történik, az 1000 frton aluli kölcsönt felsőbb jóváhagyás fenntartásával már ott engedélyezik, ezen összegen felül a központhoz kell fordulni, hol a kielégítés vagy elutasítás az igazgatósági ülésben történik, — az egyesület határozatait a kölcsönkérő irányában indokolni nem tartozik. A kölcsön rendszerint első helyeni betáblázásra nyújtatik, ha azonban a betáblázott tőkék és az egyesületi kölcsön együttvéve nem haladják tul a fenti 50, illetve 25 %-ot, e szabálytól el is lehet térni, ilyenkor azonban évenként

igazolni tartozik az adós, hogy az első tételek kamatait pontosan befizette. A kölcsönkötelezvény kellékei részletesen le vannak írva (69. §.) A záloglevelek eladását oly esetben, midőn azoknak a kölcsönvevő állandó elhelyezést nem szerezhet, rendszerint maga az egyesület — bizományosainak adott csekély jutalék mellett, minden egyéb díj nélkül eszközli. Az adósok által fizetendő járandóságok: a kamatok azon kamatláb szerint, melyet az egyesület a záloglevelek után fizet, (6 %) a rendszeres tőketörlesztési részletek, igazgatási költségek, melyek magasságát időről időre a felügyelő bizottság határozza meg, nyomtatványi illetékek, végre netán a tartalékalap gyarapítására meghatározott díjak. A rendes lejáratú illetmények — „járadék“ — félévenként előre fizetendők. A kölcsön a törlesztési határidő lejárta előtt csak a 82. §-ban elősorolt rendkívüli esetekben lesz az egylet által felmondható, ily esetekben a felmondási idő három hónap. Ha a kitűzött határidőre az adós nem fizetne, azonnali végrehajtásnak van helye.

A kölcsönök a felügyelő bizottság által megállapítandó törlesztési terv szerint törlesztetnek, a tőketörlesztési évi járulék, a záloglevelek névbeli értéke után számítva, egy száztóliban állapittatik meg. Az adósnak jogában áll adósságát a törlesztési járulékon felül bármikor egészben vagy részben törleszteni.

A záloglevelek biztosítására az egyesületi vagydon már többször említett részei szolgálnak, kiadásuk a felügyelő bizottság ellenőrzése alatt áll. Van 100, 500 és 1000 frtos záloglevél, mindegyik kamatszervényekkel, de névre szólók is állíthatnak ki, melyek egyszerű hátirattal forgathatók. A záloglevelek kamatlába egyelőre 6 %-ban állapittatik meg, keltöktől számított 32 év alatt sorsolás útján készpénzzel névszerinti értékükben visszafizetnek, a mi különben rendkívüli sorshuzások útján hamarabb is történhetik. Fontos a 114. §, mely a kormány helybenhagyását előre feltételezve, az egyesület által kibocsátott zálogleveleket — állampénzek, közzetétek, alapítványi tőkék sat., elhelyezésére fordíthatóknak, valamint pénzügyi, katonai sat. hatóságoknál is óvadékképen (cautio) elfogadandóknak mondja.

A 115—122 §§-okban a kölcsönös jótállási alap és a záloglevél-tulajdonosok jogairól van szó.

Az egyesület a fentiekén kívül jelzálogi biztosítás mellett 3 legfeljebb 6 hónapi hitelt is nyújt a földbirtok 30, a szőlő értékének 15 %-áig. Hatósági engedély mellett községeknek készpénzben rövidebb és hosszabb időre kölcsönöket ad: inség, tűzkár esetén, vagy a mezőgazdasági érdekek előmozdítására. Az egyesület saját zálogleveleire, vagy más jóhitelű tőzsdei papírokra előlegeket is ad — egy, legfeljebb 3 havi lejáratu s legalább három aláírással ellátott teljesen biztos váltókat leszámítol.

Az elfogadott készpénzbetétek kezelése hasonló más pénzügyintézetek ezen ágbeli eljárásához.

Az egyesület üzletforgalma által a kezelési költségek, netalán veszteségek, leírások és az összes kötelezett kamatoknak levonása után eredményezett jövedelem-felesleg 2%-a népnevelési érdekek előmozdítására, vagy egyéb közcélokra adományoztatik, a többi pedig a tartalékalaphoz csatoltatik. Az egyesület kötelezettségeinek nagyobb biztonságára a tartalékalap szolgál, további rendeltetése a szövetségi egyesületek oly tagjait, kik jelentékeny elemi csapások által inséges helyzetbe jutottak, kölcsönökben, kamat nélkül, vagy vissza nem fizetendő segélyadományokban is részesíteni, végre az okszerű gazdaságtanítása céljából vándortanítókat alkalmazni és ezek költségeit fedezni.

A 153—165 §§-ok az államkormány felügyelettel, végyes és rendkívüli, valamint az alakulási határozatokkal foglalkoznak.

Az alapszabály második főrésze a mezőgazdasági előleg egyesületekről szól, melyeknek célja rendes tagjaikat egyfelől apró havonkénti betétek által saját tőke gyűjtésére s ennek folytán takarékosagra és munkaszeretetre ösztönözni, másfelől a kölcsönös és egyetemleges jótállás alapján mezőgazdaságuk vezetésére és rendkívüli szükségleteik fedezésére, rövididejű visszafizetés mellett, az olcsó hitel jótéteményeiben részesíteni, végre a saját tagjaik számára szükségelt hosszabb törlesztési jelzálog-kölcsönöket az egyesület központjától közvetíteni. Az előleg-egylet területköre egy vagy több város vagy községre terjed ki, — tagjai: pártfogó tagok, kik legalább annyi összeget tesznek be

mint a rendes tagok, de kölcsönöket igénybe nem vesznek, ily pártfogók nem csak magán egyének, de maga az állam, hatóságok, testületek sat. is lehetnek; tiszteleti tagok, kik a rendes tagok betéti tőkénél kisebb összegeket ajándékoznak az egyletnek és annak kölcsönöit szintén igénybe nem veszik, végre rendes tagok. Ilyen lehet minden becsületes földművész, iparúzó vagy munkás ki (a vidéki viszonyok szerinti) 50, 150 vagy 200 frt. tőkét az egylet pénztárába egyszerre vagy 40—80 kros havi részletekben befizet. Az egyleti rendes tag közvetve egyuttal tagja az (központi) egyesületnek is. Mihelyest 50 egyén tagul jelentkezik, az egylet megalakul. A szavazási jogon kívül a tag az egylet pénztári készletéhez és saját fizetési képességéhez aránylag az egylet kölcsönöire, valamint a korábban elősorolt feltételek mellett a központi egyesület zálogkölcsönöire is igényt tarthat, befizetett tőkéje után pedig a tiszta nyeresmény után eső osztalékban részesül. Ellenben tartozik minden tag betételeit a meghatározott időben pontosan teljesíteni, továbbá egész betéti tőkéje háromszoros összege erejéig minden vagyonával egyetemleges kötelezettséget vállalni: az egylet czége alatt felvett, vagy takarékpénztári betételekben befolyt idegen tőkék pontos visszafizetéséért, ugyszintén az egyesület által kibocsátott záloglevelek beváltásáért, végre a kezelési és igazgatósági költségek fedezéséért.

A rendes tagok betéti tőkéi a nyújtott hitelért az egyletnek vannak lekötve, ebből folyólag a betéti könyvecskékel nem idegeníthetők, sem el nem zálogosíthatók, vagy egyébként terhelhetők, magánhitelezők csak az évi járulékokra tarthatnak igényt, a mennyiben ezen járulékokkal szemben az egyletnek követelése nem volna. A betéti tőkék, nem az egyleti viszonyból származó követelések miatt bírói zálogolás, végrehajtás stb. tárgyai nem lehetnek, sőt a csődtömeghez is csak akkor foglaltathatnák, ha az egylet minden követelésével előlegesen ki van elégitve.

Az egylet kölcsönöiben csak egyleti tag részesülhet, a legkisebb kölcsön 5 frt, kölcsönöket lehet nyerni jelzálogi biztosítékra, kézi zálogra és személyes hitellel. Kellő óvatosság mellett természetnyekre is adathatik hitel. A kölcsön kamatlába

ugyanaz, melyet az egylet a felvett tőkék után fizet, melyhez csak a kezelési illeték járul. Jelzálogi biztosítás mellett és azon összeg erejéig, mely az egylet könyveiben javára van írva, minden rendes tag kezesség nélkül is igényt tarthat az egylet kölcsönére. A mely tag egészen befizette betéti tőkéjét — a teljes befizetéstől számítandó egy év múlva (a mennyiben hitelre érdemes) annak kétszeres összege erejéig nyerhet hitelt minden kezesség nélkül. Minden az egyenes adós által teendő fizetést, lejáratkor az egyenes adós helyett közvetlen maga az egylet köteles az (központi) egyesületnél teljesíteni, tekintet nélkül arra, hogy az egyenes adós a fizetésnek eleget tett-e vagy nem, miből kifolyólag az egyenes adós minden fizetési kötelezettségének az egyletnél tartozik eleget tenni. Hogy a járatlan kölcsönkérők a zugirások zsarolásaitól megszabadulhassanak, az egyletnek egy megbízott hivatalnok fogja megállapított csekély díjért a kölcsönkérvényeket elkészíteni s azoknak felszerelése körül segédkezést nyújtani.

Az idegen tőkék, tartalékalap és osztalékokról a 218—226 §§-ok szólnak; kiemeljük azon fontos határozatot, hogy a felvett idegen tőkék és takarékpénztári betételek legfeljebb csak háromszor annyira mehetnek, mint az egyletnek tartalékalapjában s a tagok törzsbetételi tőkéiben fekvő összes vagyona.

Az egylet ügyeit intézik: a közgyűlés, az igazgató bizottság és a tisztviselők, mindezeknek hatásköre a 228—252. §§-okban tüzetesen körül van írva.

Az egylet feloszlása akár törvényes uton, akár határozatilag kimondható. Ha idegen terhek nincsenek, vagy a tartalékalap egy részéből fedezhető, a fennmaradó összeg négy részre osztatik: egy rész a központ tartalékalapjáé, két rész a befizetett betéti tőkék arányában az egyleti tagoké, a negyedik rész pedig alapítványképen községi jótékony célra adatik.

Az egylet rendezett tanácssal bíró városokban a városi, másutt a megyei hatóság felügyelete alatt áll.

Minden előleg-egylet beszédett kezelési illetékének $\frac{1}{10}$ -ed részével az egyesület kezelési költségeihez, jövedelem-feleslegének 1%-ával pedig ugyanannak tartalék-alapja gyarapításához járulni

tartozik. — A szövetségi egyletek az egyesület kötelekéből ki nem léphetnek.

Az egyesület, mihelyt az országban számosabb egylet létesült, külön szakközlönyt fog megindítani.

* * *

Ime a „Magyar kisbirtokosok országos földhitelegyesület“-e alapszabálytervezetének rövid kivonata, mely az egyesület üdvös céljairól kimerítő felvilágosítást nyújt. Nem akarunk ez alkalommal hosszas bírálatba bocsátkozni, annyival kevésbbé, mert egyes részletek csak a kormány különös beleegyezésével lesznek életbeléptethetők; másrészt azért nem, mert lényeges kifogás a szóban forgó tervezethez szerintünk nem fér. Becsületes, tiszta kezelés minden ily nemű vállalatnak különben is *conditio sine qua non*-ja — e nélkül a pharagraphusok özöne sem nyújthat védelmet. Az egyesület vezér-férfiainak szeplőtelen neve és jelleme biztos záloga az üdvös eredménynek, a fényes sikernek, melyet számos társával együtt e sorok írója is epedve vár!

Ó v á s .*)

Csak most letiem figyelmes, hogy az „Erd. gazda“ f. évi első számában „Szőlészetünk“ czim alatti cikk egy oly eszmét elevenít fel, mely eszmének és elméletnek ugyan még megjárja, de a praxis már réges-régen tisztába jött az ellenkezőről. Nem kívánok — zajt ütve — a dolognak nagy feneket szabni, csak röviden azért teszem e pár megjegyzést, nehogy úgy láttassék, mintha szőlészeink belényugodnának az ott elésorolt nézetekbe. Haladás, — századunk e jelszava nem mindig egyértelmű a réginek elvetésével — az is haladás, ha a régiekből a jót megtudjuk válogatni. Hogy t. Szentgyörgyi ur a jó ó bort — habár az hazai vegyes szőlőből került is — jónak találja, az ellen semmi kifogásom, de mikor egy jó ó borért a szőlők ujáteremtése és tiszta fajokkali beültetése ellenkardot ránt, — akkor nem lehet nem szólani annál is inkább, mert e lap a haladás közlönye lévén, ilyesminek itt megállnia nem szabad.

Százszor és százszor el volt mondva már, hogy mit ér a fajbor, s hogy miként jövedelmez az ujitott szőlő, ugyan annyiszor ki volt mutatva régi vegyesen ültetett és elaggott ültetvényekkel hiábavaló erőködés káros volta. Nem is dicsérem tehát ismételve az ujat — mert megdicsérte az már önmagát! — csak azt akarom szellőztetni, hogy régi faju vegyes tábláink — igen is — adhatnak kitünő bort egy században kétszer, mikor t. i. a sok hitvány

*) A „Szőlészetünk“ czimű cikkre t. munkatársaink közül többen ígértek választ, W—ff barátunk azonban ígélet nélkül is megélzte őket.

lámpor, boros, hóviz, stb. történetesen terméketlenül maradt, s történetesen a bakator, kövér, leányka és som rakva volt áldással! Ilyen szerencsés év nek-tárja lehetett azon „közönséges vegyes“ preszáki bor is, (n. b. 1811-beli!!!) mely t. uramat meghódította; csak-hogy én ezt nem tartom „közönséges vegyesnek“ hanem bizonyára valamelyiknek az említett négyből!

Sok és jó bort is adhatott, ha véletlenül minden faj jól termett, s a kedvező időjárás mindnyáját meg-érlelte; de közönséges mostohácska években bizony „vinkó“ lett az mind, a helyesen választott fajborok mellett.

Hogy a régi elaggott szőlők nemesak hogy nem jö-vedelmeznek, de valóságos megkárosítói a gazdának, az már elismert tény, s azért „ha tekintjük szomorú pénzviz-szonyainkat“ kétszeres erővel és munkával igyekezzünk a károst jövedelmezővé tenni; ez nem merészség, ez a józan ész helyesen felfogott követelménye!

A phylloxera fenyegető közeledése épen nagyon is indokolja a szőlők tősgyökeres ifjítását; világos ugyanis az, hogy ifjú és erőteljes növények — tápláló talajban — inkább kiállják az élősdiék pusztításait, mint a már elag-gott s kivénült csutkák kiélt és elsoványodott talajban; míg ezeket első rohamra megsemmisítné a phylloxera, addig az erődus ifjú ültetvény — habár megszínlené is — de mégis elviselni képes lenne a támadást s bizonyosan közepes terméssel jutalmazná a jóakaratu fáradozást. Bő-vőbb felvilágosítást nyújtanak e részben Herman Ottó szaktudósunk talpra esett cikkcsekéi a „Természettudo-mányi Közlöny“ 75. és 77-ik füzetében.

A kocsonya oltás „könnyű és biztos“ módját meg-támadni nem akarom, csak — valódi értékére leszállítva — úgy tartom, hogy nemes és új szőlőfajok korai megér-lelésére — fölötte szerencsés kezekben! — célhoz vezet-het ugyan, de nagyban alkalmazni és ezzel vén szőlőt ifjítani papiron ugyan lehet, de tényleg nem kivihető és teljesen célszerűtlen, mert, ha a megfogant oltást én a régi tőke által kimerített szomszédságba elhuzom, nem nyertem többet egy újabb vegetáló egyénnél, mely a forgatott földbe ültetett jó gyökeres vesszővel soha sem fog versenyezhetni.

„Szőlészetünknek“ tartoztam e fölszólalással, mert „qui tacet, consentire videtur.“

W — — ff.

Utmutatás a Mezőség kopárainak befási-tására.

Irta: **Fekete Lajos.**
(Folytatás.)

Fájának fajsulya nyersen 0,99, szikkadtan 0,89, légszáradtan 0,81 és aszalva 0,72. Épületfának gyors korhadása és rovarok általi megtámadásánál fogva nem alkalmas; de nagy keménysége, egyenlő szövete és szijjas-

sága miatt szerszámának és gépekhez felette kerestetik, mit még azon nagyrabecsült tulajdonsága is emel, hogy dörzsölésnek kitett géprészekre (p. o. kerékfogak, orsókeré-kek stb.) alkalmazva felülete csakhamar megsikul.

3. Tölgy. (Quercus, Eiche.) A virágok egylakiak. A porodás virágok lecsüngő, megszakadozott sárga barká-kat képeznek, melyek legtöbbször tavalyi hajtás oldalrű-gyeiből csoportosan erednek; mindazáltal az ideai hajtás le-vél hónaljából is ered néha egy egy porodás barka. A bar-ka szárán ülő egyes virágok 5—9 tagu és szélein hosszú, finom szőrökkel rakott lepelből*) és ugyanannyi porodából állanak. A termés virágok tojásdad és hosszú, keskenyen hegyzett, hulló murvák hónaljából erednek s vagy csoportosan ülnek egymás mellett (csoportos tölgy), vagy hosz-szabb közös tengely körül állanak (kocsános tölgy). Ezen termés virág csoportok mindig az új hajtás legvégső leve-leinek hónaljában vannak. Az egyes termés virág áll egy maghomból, melynek tetején a kis fogas lepel és a bibeszár áll, mely vagy meglehetősen hosszú és három, tövükön össze-nőtt szálalaku bibét visel, vagy pedig oly rövid, hogy a há-rom karéju bibe közvetlen a maghomon ül. A hulló murva és a maghon között még több, egymással összenőtt murvácska van elrejtve, melyek a maghon tövét övedzik körül és ké-sőbb kupacsos nőnek ki. A gyümölcs egyszemű, makk-nak nevezetik és alsó részén az egymással összenőtt pik-kelyekből képződött valódi kupacs által van környezve; némely fajnál (cser) csak a második év őszén érik meg. A mag husos szikleveleket tartalmaz, melyek csirázáskor a földben maradnak, s még három éves fiatal növényeknél is összefüggnek azok tövével, míg végre elkorhadnak.

A zsenge növény kezdetben nem fejleszt tulajdonképi leveleket, hanem először kis, egyenként álló hártványos pikkelyek jelennek meg nagyobb távolságokban egymástól, azután egymás mellett két hasonló pikkely képződik, és végre ezek között, melyek most már a pálhák alakját felvették, valódi, de még igen kicsiny levél áll elő. A levelek ötsorosán áll-nak, legtöbb fajnál ősszel lehullanak, de némelyek örök-zöldek.

Hazánkban előfordulnak kiváltképen: a kocsányos, csoportos, molyhos és csertölgy.

a) Kocsános tölgy. (Csupkás tölgy, mocsárfa, muzsdály tölgy (?) Quercus pedunculata Ehrh. Qu. robur. L. Stieleiche, Sommereiche). A virágok május első napjaiban jelennek meg a levelekkel együtt. A termés virágok 1—5ével ülnek egy hosszú kocsánon. A rövid bibeszáron három karéju bibe. A porodás virágocskák a barkán gyéren és molyhos murvák hónaljában ülnek. A lepel kívül és belül kopasz, tagjai rojtos szélűek s valamivel rövidebbek a mur-vánál; poroda 4—7 (néha 12 is). A portokok a lepelből kiállanak és nyeleikkel együtt kopaszok. A karéjos levelek

*) Ha a virág nemző részei (porodák és termék) alatt csak egy viráglevél-kör (szirmkör) van. ezt lepelnek nevezik. Ha kettő, akkor a belsőt pártának, a külsőt pedig cészének.

igen rövid nyellűek, megfordítva tojásdadok, a nyél felé ék-alakulag keskenyedők és vállban, kivált kinőtt példányokon fülesek; igen ritkán nyélre futók. A karéjok vége tompa. A levéllemez mindkét oldalán kopasz, alul halványabb, bordái kiálló. A rügyek tojásdadok, nem szegletesek, a rügypikkelyek világos gesztenye színűek finom fehér szőröcskékkel, kivált szélükön. A galyak barnák, bibircsósak, kopaszok.

A kocsános tölgy sűrű záratban ritkán terem 100 éves kora előtt csirképes magot, holott ritkás állabokban felnöve már a 60-ik évében, sőt ha sarjból keletkezett még sokkal korább. Makkjai 1—4 évvel hosszú kocsányon ülnek. A kupacs félgömb alakú; pikkelyei szélesek, ék idomuak, szürkés molyhuak. A kupacs a makkot elejénte egészen beborítja s ez utóbbi csak július vége felé buvik ki belőle; augusztus végéig eléri félnagyságát, szeptember végéig egészen kinő és októberben lehull; általán véve hosszabb s kiváltképpen hegyesebb, mint a csoportos tölgyé; némely egyeden rendkívül nagyra nő, gyakran, kétszerte akkora, mint közönségesen s ilyenkor sokszor két csirája van. Gyorsan és könnyen elveszti csirképesességét, azért eltartása igen nehéz és nagy vigyázatot igényel.

A fiatal növény tavasszal gyorsan fejlődik, először hosszú vezérgyökeret hajt, azután megered törzsecskéje, mely, valamint az első levelek is, durva szőrű, és az első évben rendszerint 3—4" (8—10 centimet.) magasra nő, de különösen kedvező körülmények közt 15"-t (40 centimet.) is elérhet. Ha vezérgyökerét fiatal korában lemeteszük, mi a növényke élete veszélyeztetése nélkül megtörténhetik, akkor annál számosabb rostgyökeret ereszt; de ez némelyek szerint a törzs hosszsnövésének árt.

A gyökér további fejlődése a talaj minőségétől függ. Laza, száraz, sovány talajon hosszú, mélyen a földbe ható, kevésbé elágazó és szegény rojtozatu lesz a vezérgyökér és egy év alatt 12—15"-nyire (30—40 centimet.) is megnő. Mennél üdőbb és termékenyebb a talaj felső rétege, annál kevésbé nyer tulsulyt a vezérgyökér és már az első évben is annál dúsabban ereszt mellékgyökereket. A gyökér elágazás és rojtosodás laza, televényes talajon mindig dúsabb, mint kötött agyagon. Üde, majnem nedves talajon a vezérgyökér úgyszólván észre sem vehető, míg ellenben száraz forgatott homokon a fiatal növény hosszának $\frac{3}{4}$ -ét is eléri.

Másod évben a vezérgyökér fejlődése már nem oly erős, mint első évben volt, de rendszeren csak 4—5 éves korában kezdenek erősebben fejlődni a mellék elágazások, melyek hosszú és kevés rojtu ágakból állanak. A vezérgyökér rendszeren 30 éves korig, de száraz talajon 70—80-ig is viszi a főszerépet. Ha a törzs levágatott, a vezérgyökér elhal és a sarjak a mellékgyökerek által veszik a földből táplálékukat. Erős vezérgyökér fejlődésnek erős hosszsnövés is

felel meg a zsenge korban s ez megszűnik, mihelyt a vezérgyökér megcsontkittatott. Kötött agyagtalajon a növés cserjés, ez a későbbi korban is megmarad és mennél kötöttebb a talaj, annál inkább eltérélyesedik a fa.

A hosszsnövés az első években jelentékeny, minélfogva és mert a gyökérzet mélyen ható, a tölgy a fű által nem igen szenved.

4—5 éves korában a tölgy elcserjésedik s ez mindig erőteljes növés jele; 8—10 éves korban (kedvezőtlen talajon valamivel később) ismét lendületet vesz a hosszsnövés és erős marad 30—40 évig; a midőn a korona kidomborodik. Jó záratban a hosszsnövés bár apadó gyorsasággal, de még is eltart 80—90 évig.

A mocsár-tölgy igen magas kort ér el, néha 1000 évet is s gyakran késő vénségéig egészséges marad. Csak sűrű állapotban haladja meg a 100' (32 méter) magasságot, ellenben 6—8' (2—2½ méter) vastagságu tölgyek nem ritkák. A törzs a fiatal korban szabálytalan és ágasbogos; de ezen szabálytalanságát a szálerdő zárlatában lassanként elveszti s már 40—50 éves korában törzse egyenes és hengeres alakot ölt, ágazata szétterpedt és gyér. Azon hónaljritügyek, melyek ki nem fejlődtek a maga idejében, a fa magas koráig elevenek maradnak, s midőn csucs-száradás következik, a mi a fának a sűrűségéből való hirtelen kiszabadítása alkalmával szokott leggyakrabban történni, akkor ezen alvó rügyek törzs-sarjakká (fattyu-sarjak) fejlődnek ki. Fiatal hajtások héja zöld, lassanként megszürkül és 20—30 évig sima és fényes marad, később sötét-vörhenyes-barna, hosszában és keresztben repedezett durva kéreg támad, mely felületén zuzmók letelepedése következtében hamvas, néha sárga színt kap. A kocsános tölgy sarjadzási képessége igen nagy és némely anyatuskó századokig sarjképes marad, minthogy az annak kerületén növvő tő- és gyökérsarjak önálló gyökképzés által a tuskót úgyszólván ujjíteremtik. Magról kelt növények 60 éves korukban is felújulnak gyöksarjadzás által, de tuskóról nőtt erdők vágás-forgását 30—40 évnél hosszabbra szabni nem előnyös. A kisarjadzás majd mindig alvó (proventiv) rügyek által történik, melyek még egészen öreg törzseknek héjában is nagy számban élnek. Csak igen erőteljes talajon képződnek a vágás felület szélén esetleges vagy adventiv rügyek s ezek is csak nagyon védett helyzetben, szerencsés körülmények közt fejlesztenek maradó sarjat. Ha a levágásnál a héj annyira megrongáltatott, hogy a tuskó földfeletti része elhal, vagy pedig a tuskók épen kiátsatnak, akkor dúsán keletkeznek gyöksarjak is, de nem minden termőhely alkalmas ilyek kiképzésére. A tölgyet dugványok által előnnyel nem lehet szaporítani, de öreg anyatuskóból szoktak homlítás által fiatal növényeket nyerni.

(Folytatása köv.)

T A R S A L G Ó.

Levelezés.

Szamos-Ujlak, (Szathmármegye) január 20.

Tisztelt szerkesztő ur! Nem hiszem, hogy a hazánk Királyhágón tuli részén lakó gazda közönség, teljesen érdektelen lenne azon gazdasági állapotok iránt, melyek a Királyhágón innen szerepelnek.

Mivel ily reményekkel táplálom magamat, vagyok bátor tollam azon célból felvenni, hogy lapja számára levelet irjak.

Őszi vetéseink, melyek között a buza és rozs mellett a repce viszi a főszerepet, mindaddig, míg a hó le nem esett, a legvérmesebb reményekre jogosítottak. De fájdalom a hó leesése után reményünk apadni kezdett. Az ok melynek következtében, ezen legkevésbé kellemes változás előállott, csak annyiban összpontosul, hogy a hó, mely a beállott lágy idők mellett sem enged, nem fagyott, hanem teljesen lágy talaj felszínre esett. Ennek következtében, mivel a hó 50—60 cméter magasságot ért el, őszi vetéseink, különösen a repce, mely az őszi alkalmas időjárás mellett a legbujább kifejlődést érte el, a legelszomorított állásnak néz elébe.

Más őszi vetéseink, mint a buza meg a rozs — mivel nem voltak épen oly buják — valószínűleg kikerülnek ezen méltán mondható — szerencsétlenséget.

Érdemesnek tartom megemlíteni azon körülményt is, hogy gyümölcsfaink, különösen pedig gyümölcsoskoláink és oltásaink, a nyulak szerfelett nagy mérvű rongálásainak vannak ki téve. Legnagyobb igyekezet mellett is képtelenek vagyunk ezen kellemetlen vendégeket — nagy számuk miatt eltávolítani, mely felette nagy szám valószínűleg az igen szoros vadászati tilalomnak köszönheti létét.

Hogy végre időjárásunkról is valamit szóljak, az teljesen változó. Hőmérsékünk — 22 — 4R^o között változott.

Csulak Dávid.

E G Y V E L E G.

* Lapunk mai mellékletét Frommer A. Herman budapesti előnyösen ismert magkereskedésének főárjegyzékét melegen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

* A múlt évben Tordán szeptember 20-tól október 3-ig tartott vándorgyűlés jegyzőkönyve megjelent és az igazolt tagoknak a napokban elküldetett. A 141 lapra terjedő füzet érdekes tartalma miatt méltó helyet foglal elődei sorában, sőt egy s más tekintetben igénytelen nézetünk szerint azokat felül is mulja. Szokás szerint a nmlgu miniszterium, az összes gazdasági egyesületek és intézetek, valamint a szak- és előkelőbb politikai lapok is tiszteletpéldányokban fognak részesülni.

* A magyar keleti vasútra vonatkozó, lapunk közelebbi számában a „Pester Lloyd“ után közölt hírt örömmel igazítjuk helyre, miután nevezett pálya üzletét, nem a tiszai vasut, hanem a magyar kormány veszi át. A politikai lapok a szerződés szövegét is közlik, melyet a társulat igazgatótanácsa

és a kormány kötöttek, természetes, hogy e szerződés csakis egyrészt a törvényhozás, másrészt a részvényesek közgyűlésének jóváhagyásával válhatik jogérvényessé.

* Interpelláció a szerkesztőhöz! Az „Erdélyi Gazda“ 2. számában örömmel értesültünk arról, miszerint Kolozsvárt „Orvos-természettudományi társulat“ alakult. Örömmünk annyival nagyobb, mert látjuk, hogy gazdasági szakközönségünk, ezen üdvös célnak is tört szentelni hajlandó, ebből folyólag bátrak vagyunk kérdezni, hogy lehet-e az orvosi osztálynak olyan egyén is tagjává, ki „természeti módon“ már évek hosszú során keresztül sikeresen működött. Lesz-e szentelve a szakosztályban idő arra is, hogy a természeti-vizgyógyászati módszer vita és eszmecsere tárgyát képezhesse? Minthogy a t. szerkesztő ur bővebb felvilágosítást ígért, kérjük e tekintetben szívesességét. — Ezen kérdések természetes corollariumai annak, hogy Kolozsvárt egyetlen természet-orvos Vélis Simon ur és több természetgyógyászat barátja és gyakorlója ezen társulat megalakulása alkalmával a belépésre felszólított. — Szentgyörgyi József. — Ezen interpellációra a válasz nagyon egyszerű és könnyű — miután az illető urak felszólítottak, eo ipso nem lehet részvételük ellen kifogás: A felhívás szövege a természettudományok minden barátját kérve fel a társulásra, a belépés minden mivel embernek nyitva áll, az aláírási lapon pedig mindenkinek tetszésére van bízva, az orvosi vagy természettudományi szakosztályba kíván-e beiratkozni. Az orvosi szakosztálynak pedig, éppen úgy mint a természettudományinak feladata minden keretbe tartozó témáról tudományosan és tárgyilagosan értekezni s miután minden tag tarthat előadást, csak a t. felszólaló ur és t. társaitól függ, hogy az általuk ohajtott tárgy is napirendre kerüljön.

* Elismerés derék pinczeegyletünknek! Alkalmunk volt egy pillantást vetni azon részletes jelentésbe, melyet az erdélyi pincze-egylet budapesti buzgó képviselője Testőry nevezett egylet igazgatóságához intézett. E jelentés szerint nagyobb része az országgyűlési képviselőknek, tekintélyesebb journalistáink és magasb rangu hivatalnokoknak nyílt ezen kiállításakor alkalmuk az erdélyi borokkal megismerkedni. A legelső borászati értekezleten, a tudósítás szerint Korizmic László ur következőleg nyilatkozott: „Vegyék uraim mintaképpül a Kolozsvárt székelő erdélyi pincze-egyletet — ha törekedünk, dolgozunk, mi is tudunk majdan oly eredményt felmutatni. Ezen derék borkereskedő vállalat itt van boraival és mondhatom becsületére válik hazánkban bárhová viszi borait. És méltán megérdemlik a díszeteket, meg az elismerést, melyet áruiuk iránt minden borismerő viseltetik.“

* Rosz idők járnak másutt is! A bécsi cs. kir. gazdasági egyesület közelebb tartott közgyűlésén a pénztári előadó kénytelen volt előterjesztést tenni az iránt, hogy az egyesület költségvetési előirányzatába felvett bevételi tételek némelyike nem a felvett magasságban folyt be és így 3500 frinyi deficit támad az 1875-ki évre. A jelentés a hiányt a mostoha anyagi viszonyokból származtatja, mely nézetet a közgyűlés is osztotta s fedezetül megfelelő összegű állampapírok eladása iránt intézkedett.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

ERDÉLYI PEZSGŐ

a legjobb francia rendszer szerint
gyártva:

Fehér és rózsaszín pezsgő pal.-ját 1 ft 50 — 1 ft 80 kron
Kitünő riesling pezsgő „ 2 ft — 2 ft 30 kron
(29) ajánl. (5—6)

Mehrer és társa pezsgőgyára.

Kolozsvártt, báró Radák-ház.

Eladóknak nagyobb megrendeléseknél megfelelő árkedvezményrel szolgálunk.

Jelzálogkölcsonöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra
1000 frittól a legmagasabb összegig 5 $\frac{3}{4}$ és 6% kamattal tör-
esztésre. 2000 frton felüli kölcsönöket rövidebb idő alatt és 5000
frton felülieket még előnyösebb módzatok mellett gyorsan eszközö-

a hatóságilag engedélyezett általános

(4) (2—26)

„Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda”

Kolozsvártt, belmonostorutca, 19. sz.

(Értekezhetni posta útján vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig)

(3)

Kolozsvártt.

(4—52)

TAUFFER FERENCZNÉL

Excentrice takarmányvágo-
gépek és répa-
Bracke-féle gabonatisztító rosták,
nem különben valódi Mayer-féle
Trieurs konkoly választó gépek
szelelővel és anélkül kaphatók

Piaczi árak.

A héti vásár		Egy hectoliter (=1.62 bécsi mérő)						100 kilogramm (=178.55 bécsi font)	1 köbméter (=0.14 bécsi köböl)	1 kilogramm (=1.78 bécsi font)	
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
á r a k r a j e z á r o k b a n											
Beszterce	jan. 18.	600	375	290	—	160	200	—	—	—	32
Brassó	jan. 21.	520	420	310	370	255	320	—	—	—	32
Csik-Szereda											
Deés	jan. 25.	650	600	450	—	—	200	—	—	—	24
Déva											
Erzsébetváros	jan. 22.	485	348	335	—	280	215	260	140	300	32
Felvincz											
Fogaras	jan. 21.	530	320	300	—	210	200	306	108	500	30
K-Fehérvár											
Kolozsvár	jan. 20.	560	400	325	—	200	200	288	145	384	38
M-Vasárhely	jan. 20.	450	320	320	—	190	200	350	50	360	32
Naszód											
Nagy Enyed	jan. 20.	500	400	300	—	225	—	400	95	422	32
N.-Szében	jan. 18.	560	430	350	350	240	260	190	—	350	30
S.-S.-György	jan. 24.	580	510	320	330	230	320	480	75	250	30
Szamosújvár	jan. 24.	600	380	350	—	250	—	300	100	500	26
Sz.-Régen	jan. 20.	420	280	260	210	140	255	260	110	900	28
Sz.-Udvarhely	jan. 18.	520	460	360	—	220	270	—	—	—	—
Torda	jan. 22.	600	330	300	240	240	200	300	—	—	32
V.-Hunyad	jan. 15.	490	385	325	—	227	227	146	75	—	32

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	széri hirdeteskor											
	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.
10/16 lap	4	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
5/16 „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Azonkívül 30 kr. helyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

TARTALOM:

Olcso pénz a kis birtokosnak Óvás — Ut-
mutatás a mezőség kopárainak befásítására. —
Társalgó. — Levelezés. — Egyveleg. — Hir-
detések. — Piaczi árak.